

Nr 20

Av herr **Ollén**, om ändrade bestämmelser i fråga om riksdagsledamots immunitet.

I flertalet demokratiska länder har de folkvalda representanterna utrustats med någon form av immunitet. För att kunna fullgöra sina uppgifter som företrädare för väljarna måste de i sitt arbete åtnjuta visst skydd mot ingripanden utifrån, som inskränker deras handlingsfrihet som parlamentariker. För Sveriges del finns de grundläggande reglerna i detta avseende i regeringsformen §§ 110 och 111. Enligt förstnämnda paragraf kan icke någon riksdagsman ställas under tilltal eller berövas sin frihet för sina gärningar eller yttranden i denna egenskap utan att den kammare, till vilken han hör, med fem sjättedels majoritet bland de röstande givit sitt tillstånd därtill.

I ett uppmärksammat rättsfall har nyligen vederbörande domstol funnit den återgivna grundlagsbestämmelsen enligt sin ordalydelse ge riksdagsledamöterna skydd allenast mot straffrättsliga aktioner. Då bestämmelsen tillkom för nu mer än 150 år sedan, torde dess syfte i främsta rummet ha varit att i möjligaste mån trygga riksdagsmännens personliga integritet, så att de icke genom ingripanden av en kungamakten underställd åklagarmyndighet eller eventuellt av annan förhindrades att utöva sitt riksdagsmannaupdrag. De historiska erfarenheterna torde för 1809 års män ha klargjort att det var främst i detta avseende skydd behövdes. Tankegången var att riksdagsmännen vid utövandet av sitt uppdrag icke skulle behöva riskera frihetsberövanden eller straffrättsliga påföljder i anledning av åtgärder under riksdagsarbetet i andra fall än då en överväldigande opinion bland medbröderna i ståndet fann det rimligt att domstol fick pröva straffanspråket.

Emellertid är i våra dagar icke alltid frihet från straffrättsliga påföljder det mest betydelsefulla. För en vårdslös trafikant är de ådömda böterna vanligen långt mindre kännbara än de skadestånd han kan förpliktigas utgiva. Vad angår sådan ersättningskyldighet intar riksdagsledamot — om den tolkning förevarande grundlagsstadgande erhållit är riktig — icke någon privilegierad ställning utan är skyldig att gälda ersättning för skada, som han kan ha vållat genom gärningar och yttranden i samband med utövandet av riksdagsmannaupdraget, på samma sätt och i samma utsträckning som envar annan i motsvarande situation.

Enligt min mening kan det emellertid icke vara rimligt att en riksdagsledamot skall kunna utsättas för skadeståndskrav från vem som helst i anledning av vad han eller hon företagit sig i sitt riksdagsarbete. En allmän rätt för envar, som anser sig som målsägande, att väcka skadeståndstalan

mot riksdagsledamot i anledning av t. ex. dennes yttranden i riksdagsarbetet, måste vara ett allvarligt hinder för en allsidig belysning av riksdagsfrågorna. Då det gäller det allmännas straffanspråk, har man icke tvekat att sätta intresset av att en riksdagsledamot har största möjliga frihet att fullgöra sitt uppdrag framför intresset av att envar, som förbrutit sig mot strafflagen eller andra straffstadganden, åtalas och straffas.

Visserligen ställer det sig något annorlunda, då det icke är det allmännas straffanspråk utan en enskilds ekonomiska anspråk som skall eftergivnas, men även här måste en avvägning ske. Man skulle kunna hävda, att den enskilde medborgaren icke skall behöva avstå från att tillgodose sina legitima, av rättsordningen skyddade ekonomiska intressen, endast därför att hans motpart är en riksdagsledamot. Emellertid måste det enligt min mening vid en bedömning av den situation, varom nu är fråga, te sig naturligast, att det allmänna intresset av att riksdagsledamöterna fritt och obundet kan fullgöra sina uppdrag så till vida tillmätas större vikt än enskildas intresse att erhålla gottgörelse för liden skada, att skadeståndsanspråkens prövning göres beroende av att vederbörande kammare lämnat tillstånd därtill.

Jag föreslår därför, att grundlagen nu ändras på sådant sätt, att riksdagsledamots immunitet enligt regeringsformen § 110 vidgas till att avse även enskildas anspråk på ersättning för skada, som föranletts av gärning eller yttrande av riksdagsledamot under utövande av riksdagsmannaupdraget. Endast om grundlagsbestämmelsen på detta sätt kompletteras, kan den väntas komma att fullt ut få åsyftad verkan. Den nuvarande regeln om att fem sjättedelar av de röstande i vederbörande kammare skall för visst fall giva sitt tillstånd till åtal bör sålunda utsträckas att gälla även talan om skadestånd i motsvarande situation.

Då nya andrakammarval kommer att förrättas innevarande år, är det angeläget att riksdagen redan under vårsessionen antar en grundlagsändring i frågan.

Jag får därför föreslå,

att riksdagen ville för sin del till grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse av regeringsformen § 110 första stycket första punkten:

Ej må någon riksdagsman under tilltal ställas *eller eljest till domstol instämmas* eller sin frihet berövas för sina gärningar eller yttranden i denna egenskap, utan att den kammare, till vilken han hör, sådant tillåt genom uttryckligt beslut, däruti minst fem sjättedelar av de röstande instämt.

Stockholm den 20 januari 1960

David Ollén